

Una explotació d'hidrocarburs mitjançant la tècnica de fracking a Wetzel County, a Virginia de l'Oest, EUA.

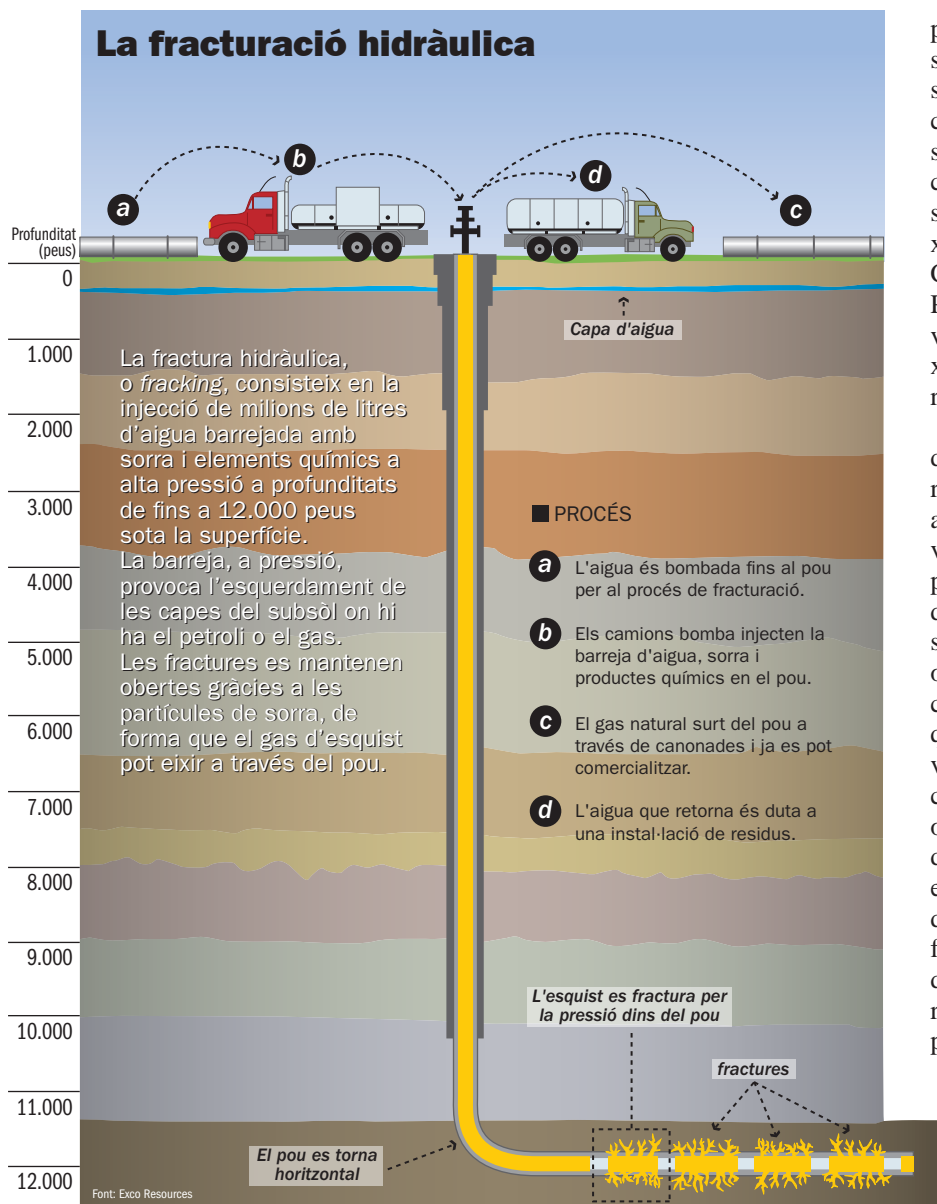
Perforar el subsòl, aixecar polseguera

Tres hores i mitja estigueren passat dimarts a la vesprada els eurodiputats debatent a propòsit de la fracturació hidràulica. Representants dels 27 estats membres van prendre successivament la paraula per dir la seua a propòsit de la qüestió. Els uns reclamaven pragmatisme; els altres, precaució. Els primers volien donar via lliure a aquesta tècnica d'extracció que "ens ha d'ajudar a assolir un equilibri energètic més gran"; els segons alertaven dels "riscos" d'una tècnica de la qual "es desconeixen les conseqüències a llarg termini". A sobre de la taula, els eurodiputats tenien dos informes: l'un, elaborat per la comissió d'indústria i energia del Parlament Europeu (PE), partidari del *fracking*; l'altre, realitzat per la comissió d'indústria i energia del PE, reticent. La durada de la discussió i l'existència d'aquests dos

Trobar gas i petroli mitjançant la fracturació del subsòl. És això el que ha proposat la multinacional canadenca R2 Energy a les comarques centrals de Catalunya i les del nord del País Valencià, convençuda que hi ha grans reserves per explotar. La iniciativa, però, ha topat amb l'oposició de molts municipis. Per a uns, és una oportunitat d'esdevenir una Noruega bis; per als altres, comporta hipotecar el futur.

informes contraposats dona fe de fins a quin punt el tema de la fracturació hidràulica és ara per ara controvertit. "Feia temps que no teníem un debat tan intens

com aquest", va apuntar l'eurodiputada austríaca Karin Kadenbach quan encara restava mitja hora per donar per finalitzat aquest punt del plenari.

Del que es tractava, al capdavant, era de beneir o entrebancar la fracturació hidràulica o *fracking*. Però què és exactament això? Es tracta d'una tècnica que té com a objectiu extraure del subsòl hidrocarburs no convencionals (sobretot, gas i petroli anomenat d'esquist –l'esquist és un tipus de roca–) i que consisteix a perforar el subsòl i injectar-hi aigua a alta pressió, sorra i elements químics, de forma que la barreja amplie les fractures existents al subsòl on hi ha el gas o el petroli i se'n facilite l'eixida cap a l'exterior. No es tracta, doncs, d'extraure bosses de gas o de petroli com es fa en el sistema convencional, sinó d'extraure petites *gotes* de gas i petroli que estan incrustades en la roca. Als Estats Units

fa quatre dècades que aquest mètode d'extracció s'utilitza a gran escala, però no a Europa, on només de fa cinc anys se n'ha sentit a parlar. Segons la informació facilitada pel PE, a hores d'ara Polònia, Àustria, Alemanya, Holanda, Suècia i Regne Unit permeten que es realitzen prospeccions i s'estan preparant per a començar a extraure si es demostra que és possible fer-ho. D'altres estats membres, com ara França o Bulgària, en canvi, han optat per suspendre els plans que tenien al respecte.

Forats a casa. Ara la polèmica s'ha traslladat també a casa nostra. La multinacional canadenca R2 Energy, a través de la seua filial Montero Energy, ha

presentat als governs català i valencià sengles sol·licituds per investigar la presència d'hidrocarburs al subsòl, una petició que vindria a ser el primer pas per a la seua posterior explotació. En concret, les comarques on R2 Energy vol investigar són l'Anoia, Bages, Berguedà, Garrotxa, Noguera, Segarra, Osona, Urgell (a Catalunya), Alt Maestrat, Baix Maestrat, Ports i Alcalatén (al País Valencià). Cent vint-i-tres municipis, la majoria amb baixa densitat de població, i 355.000 hectàrees de terreny en resulten afectades.

Les sol·licituds per a perforar el subsòl del país han alçat una bona polseguera ran de terra. El passat divendres [amb aquesta edició ja tancada], hi havia convocada una reunió a Cervera (Segarra) per constituir la Plataforma anti-*fracking* de Catalunya, mentre que a Castelló ja s'ha format un grup que ha començat a organitzar activitats per informar i conscienciar l'opinió pública sobre els riscos que, al seu parer, comporta donar llum verd a les pretensions de la multinacional canadenca. A banda i banda de la Sénia, organitzacions veïnals, ecologistes i de defensa del territori s'hi han mobilitzat en contra. L'Observatori del Món Rural de la Universitat Jaume I de Castelló ha fet públic un comunicat on rebutgen l'ús d'aquesta tècnica i consideren una "irresponsabilitat" una hipotètica aprovació per la Generalitat Valenciana. Alhora, ajuntaments de signe polític divers hi han aprovat mocions en contra.

Morella, a la comarca dels Ports, fou el primer municipi valencià a plantejar-hi al·legacions. L'alcalde, Rhamsés Ripollés, considera que "hi ha massa interrogants oberts" al voltant de la qüestió perquè la Conselleria de Medi Ambient "accepte les sol·licituds sense més". Els recels que desperta Montero Energy estan sobretot relacionats amb les conseqüències sobre el medi ambient que a mitjà i llarg termini pot tenir la fractura hidràulica. Els dubtes dels detractors, tant al Principat com al País Valencià són, en aquest sentit, convergents.

Cara i creu. Des d'Ecologistes en Acció de Catalunya –com la majoria dels qui s'hi oposen i que han estat consultats per a aquest reportatge– posen l'accent en els riscos que comporta fracturar artificialment el subsòl i introduir-hi partícules químiques que poden contaminar

el subsòl. “S’estima que es recupera entre un 15% i un 85% del líquid injectat –apunten des de l’entitat conservacionista–. La resta roman al sòl, amb el risc de contaminació que això comporta per als aquífers”, d’on prové l’aigua que surt de l’aixeta. A més, apunten, les partícules químiques que s’utilitzen, algunes de les quals són tòxiques i carcinògenes, poden contaminar també l’aire.

Des de Montero Energy, en canvi, ho neguen i lamenten els “arguments hipòcrites i que només pretenen desinformar i confondre”, en paraules de Rafael López Guijarro, responsable d’exploració de l’empresa. Assegura, aquest geòleg, que el 99,5% de la barreja que s’introdueix en els pous és aigua i sorra i que la resta són “productes additius, alguns dels quals són també presents en productes farmacèutics, pintures, gelats o detergents”. “Als Estats Units es perforen 50.000 pous per any i no hi ha un sol cas de contaminació per fracturació”, diu. Recalca, en aquest sentit, que és “impossible” que hi haja filtració als aquífers perquè les perforacions i extraccions de gas es realitzen mitjançant unes canonades amb un triple sistema anular que restringeix el moviment de fluids entre capes i aïllen.

Maite Guardiola, enginyera geòloga i experta en hidrologia, però, no ho veu tan clar i creu que el risc que hi haja fissures existeix. “L’experiència ens mostra que el primer any de construcció, un 7% dels pous presenten fissures; el percentatge és d’un 50% en arribar als 30 anys”, apunta. Guardiola alerta, a més, que l’experiència americana (en la qual es basen la major part dels defensors del fractura hidràulica) “no ens val a nosaltres perquè es tracta de contextos geogràfics i hidrològics molt diferents”. I posa l’exemple del subsòl de Castelló, on hi ha un aquífer de 2.400 quilòmetres quadrats: “En el cas de Nord-amèrica sempre es parla de perforacions molt profundes, on el gas i l’aigua estan en capes molt llunyanes entre si. Però ací els jaciments poden estar a sobre de l’ aquífer”.

Una altra de les crítiques a aquest mètode és l’ús intensiu d’aigua durant el procés d’extracció. Segons critiquen des d’Ecologistes en Acció de Catalunya, aquest procediment requereix 19 milions de litres d’aigua neta per a cadascun dels pous i operacions, això és l’equiva-

lent al consum anual d’aigua de 1.000 famílies. A més, afegeixen, es generen una gran quantitat d’aigües residuals contaminades per les substàncies químiques utilitzades. Des de Montero Energy ho neguen. “Calen entre 7.500 i 8.000 metres cúbics [l’equivalent a 7,5-8 milions de litres d’aigua]”, assenyala López Guijarro, qui hi afegeix: “Una cosa tenim clara: si no hi ha recursos hídrics, no hi ha possibilitats d’exploració. Sense aigua, no hi ha projecte”.

Des d’Ecologistes en Acció també critiquen que optar pel *fracking* representa continuar l’“aposta per les energies brutes”. “El *fracking* s’ha convertit en la gran esperança de la indústria petrolera i gasista per continuar amb un model de desenvolupament molt dependent dels combustibles fòssils. I això és cada volta més complicat per la reducció de les reserves i l’augment de la demanda”, apunten, alhora que recorden que la quantitat de metà que s’escapa a l’atmosfera és el doble del que es produeix en l’extracció del gas natural convencional. Des de Montero Energy, en canvi, creuen que l’exploració dels recursos que hi ha al subsòl pot contribuir a mitigar la dependència energètica de l’exterior.

“Aprofiten la crisi per posar-nos a ajuntament i veïns el caramel davant la cara”

I recorden, en aquesta línia, l’augment dels preus dels combustibles i el fet que el 60% del que s’importa procedeix de països africans políticament inestables.

La clau del rebost. “El que de moment sol·licitem és un permís per a investigar què hi ha al subsòl. Això és només un primer pas que no comporta necessàriament que s’acabe fent *fracking*”, apunta Rafael López Guijarro. I es lamenta: “El que no té sentit és el que passa ara. És com tindre el rebost tancat. Almenys, paga la pena obrir-lo per saber què hi ha dins”. D’una opinió semblant és Mariano Marzo, catedràtic d’estratigrafia i professor de recursos energètics i geologia del petroli de la Universitat

de Barcelona. En aquest sentit, Marzo crida a “no ser alarmista” perquè la “fase exploratòria permetria tenir un coneixement més acurat sobre què hi ha al subsòl” i és una etapa que comporta “riscos mínims i on no s’utilitza el *fracking*”. A parer d’aquest expert, “cal diferenciar molt bé la fase exploratòria de la d’exploració. Aquesta última només té lloc si es demostra l’existència d’una quantitat de recursos que fan rendible econòmicament la seua extracció i, a més, es superen tota una sèrie de tràmits administratius, entre els quals, els informes mediambientals”.

De moment, Montero Energy ha desplegat una campanya de relacions públiques per fer veure als veïns dels pobles afectats que l’exploració dels hidrocarburs pot ser un nou manà. En les últimes setmanes, de fet, la premsa de Castelló, Barcelona, Girona i Lleida portava notícies a propòsit d’“inversions milionàries” i “creació de centenars de llocs de treball”. “El nostre compromís és contractar gent de la zona”, rebla López Guijarro, qui afegeix que la possible instal·lació de pous “significarà una font d’ingressos per als municipis”, al temps que s’arrendaran terres i es crearan polígons industrials.

“S’aprofiten de la situació econòmica per posar-nos als ajuntaments i als veïns el caramel davant de la cara”, es lamenta Rhamsés Ripollés. L’alcalde de Morella es queixa que la Generalitat haja fet l’ullet a l’empresa i haja passat la pilota al teulat d’uns ajuntaments que, en molts casos, no disposen dels recursos per a afrontar la disjuntiva. “Ens caldria més transparència. I informació”, diu Ripollés. I és que, al capdavant, la qüestió no és gens senzilla. Dimecres, el dia després que els eurodiputats es passaren tres hores i mitja discutint a propòsit del tema, els parlamentaris van tornar a abordar-lo, ara de manera definitiva. Finalment, el PE deixa en mans de cada estat decidir si aprova o no l’extracció per *fracking*, bé que sempre tenint en compte que s’han d’utilitzar “processos que respecten el medi ambient així com aplicar les millors tècniques per a garantir la màxima seguretat”. La moratòria, que alguns demanaven, va quedar en aigua morta. Perquè el *fracking* fractura el subsòl, però, sobretot, divideix l’opinió pública.

Violeta Tena